

Mars - 1988 október - december

Megfigyelő	Rajz	Egyéb észl.	Műszer
Babcsán Gábor (Budapest)	9	I	8L, 15, 2T
Balázs Antal (Budapest)	16	CM, I	11T, 20L
Dán András (Budapest)	2	CM, F, I	15, 2T
Földesi Ferenc (Veszprém)	1	C, CM, F	11T
Iskum József (Budapest)	3+1p	C, CM, I	10L
Jónás Károly (Budapest)	1		15T
Mizsér Csaba (Budapest)	25	F, I	7L
Orha Zoltán (Budapest)	8	C, CM, F	11T
Papp Sándor (Kecskemét)	1	C, F, I	24, 4T
Szabó Sándor (Bóly)	1	I	15T
Tóth Krisztián (Dunakeszi)	1	F, I	15T
Tóth Tamás (Budapest)	2	I	20L

12 megfigyelő 70 vizuális és 1 fotografikus megfigyelést végzett.

Használt rövidítések: L= refraktor, T= reflektor, C= színbecslés, CM= centrálmeridián számítás, F= szűrő használata I= intenzitás becslés.

Október 1-jén (00:00 UT, CM: 202°) az SPC igen kicsi, nehezen látható. A Mare Cimmerium a legsötétebb (2 int.) alakzat. A Mare Tyrrhenum egy árnyalattal világosabb (3 int.). A közöttük lévő Hesperia jól látszik. A korong nyugati oldalát a Mare Sirenum uralja. A CM-en lévő világos Zephyria (7 int.) és a déli félgömbön lévő Ausonia és Eridania (8 int.) szembetűnő (Babcsán). 4-én (19:00, CM: 113°) a Solis Lacus rendkívül feltűnő (1,5 int.). Ezt egy világos terület ölelte körül, északi határát egy szalagszerű alakzat zárta le. Az SPC aszimmetrikus alakú, kelet felé lehúzódnak látszott (Babcsán). 21:15 UT-kor (CM: 147°) a nyugati peremen a Coprates (3 int.) és a CM-en lévő Amazonis (8,5) voltak a legfeltűnőbb területek (Dán). 8-án (20:55, CM: 97°) az északi félgömböt homogén (8 int.) területnek észlelte Balázs. Érdekes, hogy a Mare Acidaliuot (az északi félteke egyik legkontrasztosabb területe) nem jegyezte fel. 9-én (00:56, CM: 154°) az SPC-től északkeletre fekvő Thyle I feltűnő (9 int.) volt. A Mare Sirenum legészakibb csücske — a Titanum Sinus és a nyugati csücske a Sirenum Sinus — is jól kivehető volt (Iskum, narancssárga szűrő). 10-én (16:58) a Bosphoros 4 intenzitással a legkontrasztosabb terület, míg a Tharsis 7 intenzitással igen világos alakzatnak tűnt (Tóth K.). 13-án igen jó légköri körülmények között Tóth T. (20:15) és Balázs (20:30) is szép rajzot készített. 14-én (19:00, CM: 5°) a legfeltűnőbb az egybefüggően látszó Sinus Meridiani és a Sinus Sabaeus bizonyult (2 int.). A S. Sabaeus délnyugati részén lévő Mare Serpentis kis része látható volt. A Noachis ovális — hosszan elnyúló — 7 int. alakzatnak tűnt. Az északi félgömbön a Mare Acidaliu halványan, de látható volt (Babcsán).

16-án (18:30, CM: 350°) a Sinus Meridiani és a S. Sabaeus 4 intenzitásúnak tűnt. A Mare Serpentis teljes hosszában látszott. Narancs szűrőn át — az előbb felsorolt területektől délre lévő (világos 9-es int.) Deucalionis Regio, s a Margaritifer Sinust a Mare Serpentisszel összekötő (kontrasztosabb, 8-as int.) Pandorae Fretum is kivehető volt. Vörös színben az SPC "alatt" lévő Depressio Hellepontica nagyobb területen látszott,

10.13. 20:15 UT
CM= 32°

10.13. 20:45 UT
CM= 35°

10.14. 19:00 UT
CM= 5°

10.16. 20:30 UT
CM= 4°

10.18. 23:00 UT
CM= 27°

10.22. 21:30 UT
CM= 315°

11.08. 20:10 UT
CM= 152°

11.09. 19:20 UT
CM= 130°

11.11. 20:00 UT
CM= 120°

mint narancsban (Orha). 17-én (19:40, CM: 348°) Földesi a hósapkát (SPC) jól látható, fényes, kicsi területűnek írja le. A marsi légkör átlátszóságát 2-nek becsülte, s megjegyezte, hogy az alakzatok határvonala bizonytalanul látható. 18-án (23:00, CM: 27°) igen részletes rajzot készített Babcsán. Nyugodt légköri pillanatokban az SPC körüli terület annyira részletűs volt, hogy nem vállalkozott ezek lerajzolásához. A koronon a nagyterületű alakzatok mellett számos kicsiny kiterjedésű is megpillantható volt, például az Aurorae Sinus-t és a Mare Acidaliiumot összekötő kis alakzatok sorozata. 21-én (20:15, CM: 320°) Balázs a Hellasban (7 int.) egy igen feltűnő (9 int.) kisméretű területet látott, amelyet 22-én (20:15) is feljegyzett (20L, 303x). 22-én (18:40, Orha, 21:30, Babcsán) is igen tiszta volt a marsi légkör. Ennek köszönhetően a Mare Hadriacum is jól kivehető volt. Egyébként a Syrtis Major bizonyult a legkontrasztosabb területnek (2,5 int.). A Mare Serpentis és a Pandorae Pretum is szépen látható volt. Dán (20:50) rajzán és a többi megfigyelő rajzán is látszik, hogy a Syrtis Major északi csücske határozottan sötétebb, mint a többi része. 27-én is (22:40, CM: 301°) a Syrtis Major volt a legkontrasztosabb (2. int.) terület. A legragyogóbb alakzatnak az Eridania+Ausonia (9 int.) bizonyultak, míg a Hellas egy kicsit halványabb (8 int.) volt (Iskum).

November 2-án a Mare Sirenumot és a Mare Cimmeriumot jegyezte fel Mizzér. 4-én ő és Balázs is az SPC-t igen kis területűnek, illetve nehezen megpillanthatónak látták. 4-én (21:05 UT, CM: 203°) a -30°-os marsrajzi szélességen végighúzó Mare Tyrrhenum, Cimmerium és Sirenum igen kontrasztosan (3-4-3 int.) látszott. A délkeleti peremen a Hellas és az Ausonia területeket ívben elválasztó Mare Hadriacumot is lerajzolta Balázs (20 L). Az SPC "alatt" lévő Mare Chronium és a Mare Cimmerium közötti Eridania és Electris nem látszott! 5-én (20:45, CM: 186°) már különvált alakzatként látszott a Mare Chronium (Balázs). 8-án (18:00, CM: 120°) — igen jó légköri viszonyok mellett — gazdag képet mutatott a bolygó. Normál fényben az alakzatok eléggé elmosódtának tűntek. Neutrális szűrővel (igen jól növelte a kontrasztot, azáltal, hogy csökkentette a csillogást) a Solis Lacus és a Valles Marineris határozottan látszott, még a Nix Olympicát és a körülötte levő területet is látni lehetett! Sárga szűrővel a fenti alakzatok jól, kék szűrővel még feltűnőbben látszottak (kék tisztulás jelensége). Vörös szűrőn keresztül az alakzatok a legkontrasztosabbnak mutatkoztak (Orha). 8-án 20:10-kor (CM: 152°) a pólussapka még jól látszik, de alakját már nem lehet meghatározni (Babcsán). A bolygó legsötétebb területe a Mare Sirenum (3 int.). A Memnonia fényes (8 int.), fehér terület. Az Amazonis sötétebb (5,5 int.), vörösesbarna, a Tharsis (6,5 int.) egyöntetűen sárga színű. A Laestrygonum Sinus is jól látszott (Babcsán). 9-én (19:20, CM: 130°) a Solis Lacus igen sötétnek (2 int.) tűnt, körülötte világosabb övezet látható. "...Nagyon szép látvány — tényleg a 'Mars szemé!' " írja Babcsán. A Memnoniát és a Claritast elválasztó Daedalia is nagyszerűen látszott. A Mare Sirenumtól délre fekvő rész egybefüggőnek mutatkozott. Az északi félgömbön az Alba és a Propontis területek is kivehetőek voltak. 11-én (18:00, CM: 108°) a Lunae Palus és a Mare Chronium volt a legsötétebb terület (5 ill. 4 int.) a Mare Cimmerium után (3 int.; Orha). 20:00 (CM: 120°) a Solis Lacust nem teljesen kör alakúnak enlíti Babcsán, nyugati irányban kis nyúlvány indult belőle ki. 19-én (21:00, CM: 62°) a Solis Lacus csak nehezen, a Copratestól északraletre fekvő Tithonius Lacus meglepő kontrasztossággal (4 int.) volt megfigyelhető (Balázs). 20-án a Sinus Meridiani és a Sabaeus Sinus még jól kivehető volt. Az Argyre és a Noachis eléggé sötétnek (5-6 int.) tűnt. A jó légköri viszonyok (a Jupiter holdjai 322x-os nagyítással kiterjedtek

tűntek) ellenére már 200x-os fölötti nagyítást kellett használni a pontos rajz elkészítéséhez (!) (Orha). Ez azt is mutatta, hogy két hónappal az oppozíció után már nehéz volt a bolygó kisebb területeit észrevenni. A legfeltűnőbb és legkiterjedtebb alakzatok — mint például a Syrtis Major — 27-én (15:25, CM: 263°) még egy 7 cm-es refraktorral 25x-ös nagyítással is észrevehető volt (Mizsér).

December 3-án 20:40 UT-kor (CM: 290°) a Syrtis Major éppen a CM-en volt, így a legkontrasztosabb alakzatként mutatkozott (3 int.). Tőle délnyugatra a Mare Tyrrhenum ugyancsak jól látszott. A Syrtis Major keleti oldalát és a keleti peremen lévő Sinus Meridianit összekötő Sinus Sabaeus 5 intenzitással volt megfigyelhető (Balázs). 27-én 17:40 UT-kor (CM: 10°) a Margaritifera Sinust az Aurorae Sinusszal egybefüggően látta Mizsér. A keleti peremen (7 L) a Coprates-t is megpillantotta. Narancssárga szűrővel a déli féltekén látható Depressio Hellespontiát 9,5 intenzitásúnak becsülte, amely az SPC-nél csak egy árnyalattal volt sötétebb alakzat. 28-án már nem látta a Depressio Hellespontiát (a légkör hasonlóan jó volt, mint az előző napon).

Január 3-án Iskum a pólussapkát nem látta határozottan (19:50 UT, CM: 336°). Február 5-én Mizsér (16:45 UT, CM: 0°) az SPC-t nehezen láthatónak írja le. Az egyetlen feljegyzett alakzat a Mare Erythraeum volt. Márciusban többen is megpróbálkoztak a bolygó észlelésével, azonban annak látszó átmérője már olyan kicsi volt, hogy nem volt érdemes lerajzolni.

Feldolgozásunkat kilenc rajzzal illusztráljuk. Az elsőt Tóth Tamás, a második Balázs Antal, a továbbiakat Babcsán Gábor készítette.

Reméljük, hogy két év múlva — amikor majdnem ilyen jó lesz a Mars láthatósága — hasonlóan sok szép észlelés fog beérkezni, s még több megfigyelő bekapcsolódik e szép égitest észlelési munkájába. Ezúton is szeretnénk mindenkinek köszönetet mondani a megfigyelésekért.

ORHA ZOLTÁN

Rendkívüli CSBK-találkozó!

A Csillagászat Baráti Köre vezetősége április 23-i ülésén úgy döntött, hogy augusztus 19-ére rendkívüli CSBK-találkozót hív össze. A rendkívüli CSBK-találkozó a magyar amatőr csillagvizsgálók első országos találkozójához kapcsolódva kerül megrendezésre Salgótarjánban. Rendezvényünk legfőbb témája a CSBK jövőbeni működésével kapcsolatos kérdések megvitatása (a CSBK viszonya a TIT-hez ill. az MCSE-hez stb). Rendkívüli találkozóinkat szombaton tartjuk, így a részvétel azok számára is lehetséges, akik csak kevés szabadidővel rendelkeznek. Kérjük, hogy mozgalmunk jövője érdekében minél többen jöjjenek el a találkozóra!

Az amatőr csillagvizsgálók találkozója augusztus 17—20. között kerül megrendezésre a salgótarjáni TIT Oktatóbázison, hazánk legszebb fekvésű bemutatkozó csillagvizsgálója szomszédságában. Ez az új kezdeményezés elsősorban a csillagászati ismeretterjesztésben elsőrendűen fontos hazai bemutatóhelyek közötti jobb kapcsolatteremtést szolgálja, s közelebbi betekintést nyújt salgótarjáni amatőrsaink munkájába. Mindazok, akik részt kívánnak venni ezen a rendezvényen, a következő címre írjanak: TIT Nógrád Megyei Szervezete, 3100 Salgótarján, Mérleg út 2. A négynapos rendezvény részvételi díja 1500 Ft, mely a szállást és az étkezést is magában foglalja. Az egynapos CSBK-találkozón való részvétel díjtalan.